

ברכות ראשונות

מושג תוכן
ברכות

קבוצת 'ברכות הנהנין' הנאמרות לפני אכילת כל אוכל, בכל כמות, למעט מאכל שאינו ראוי למאכל אדם.

להלן הברכות הראשונות:

כל ברכה מתחילה בנוסח: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם" – ולאחר מכן נוסח הברכה:

○ 'המוציא לחם מן הארץ' – על לחם העשוי מחמשת מיני דגן.

○ 'בורא מיני מזונות' – על מאכלים העשויים חמשת מיני דגן ואינם נחשבים 'לחם'.

○ 'בורא פרי הגפן' – על יין או מיץ ענבים.

○ 'בורא פרי העץ' – על פירות הגדלים בעץ.

○ 'בורא פרי האדמה' – על עשבים, ירקות וכל פרי האדמה.

○ 'שהכל נהיה בדברו' – על שאר הדברים שאין גידולם מהארץ, ועל מקרים של ספק בברכות.

הִיָּתָה דַּעְתּוֹ/ לֹא הִיָּתָה דַּעְתּוֹ

מושג בסיס
נסיבות בקיום
המצווה

בְּאִנְשׁ אָדָם עוֹשֶׂה פְּעֻלָּה
מִתְחַשְּׁבִים מָה הִיָּתָה דַּעְתּוֹ בְּשַׁעַת
הַפְּעֻלָּה.

לְדַגְמָה: אִם מְבָרַךְ עַל מֵאֵכָל,
וְהַמֵּאֵכָל נָפַל וְנִמָּאֵס מֵאֲכִילָה, הוּא
לֹא צָרִיךְ לְבָרַךְ שֵׁנִית עַל מֵאֵכָל
אַחֵר – אִם בְּשַׁעַת שְׁבָרָה – הִתְבַּיֵּן
לֶאֱכֹל עוֹד מֵהַמֵּאֵכָל.

הַפְסֵק (הַפְסִיק)

מושג בסיס
נסיבות בקיום
המצווה

בְּאִשֶּׁר בְּאַמְצֵעַ קִיּוֹם מְצֻה פּוֹנִים
לַעֲסֹק בְּדַבָּר אַחֵר שְׁאִינוֹ קָשׁוּר
לַמְצֻה – אוֹ שְׁעוֹשִׁים הַפְסָקָה
אַרְכָּה בְּזִמּוֹן קִיּוּמָהּ – זֶהוּ 'הַפְסֵק'.
יֵשׁ מְצֻוֹת שְׁאֲסוּר לְהַפְסִיק
בְּאַמְצֵעַ קִיּוּמָן.
לְדַגְמָה: בְּאִשֶּׁר מְבָרְכִים יֵשׁ לֶאֱכֹל
מִיד אֶת הַמֶּאֱכֹל.

בְּדִיעָבַד – לְכַתְּחֻלָּה

מושג בסיס
דרגות בקיום
המצווה

‘בְּדִיעָבַד’ מְלָה בְּאַרְמִית שֶׁתְּרַגְּמָה הוּא:
 ‘אִם עָשָׂה’. בְּדֶרֶךְ כָּל מוֹפִיעַ בְּטוֹי זֶה
 בְּאִשּׁוֹר נַעֲשֶׂה דָּבָר שֶׁלֹּא כְּפִי דְרִישׁוֹת
 הַהֲלָכָה הַמְקוֹרִיּוֹת – וְאִז מוֹרָה לָנוּ
 הַהֲלָכָה מָה עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת כָּעֵת. מְלָה זֹ
 מְנַגֶּדֶת לַמְלָה ‘לְכַתְּחֻלָּה’ – כִּיצַד רְאוּי
 הָיָה לְנֶהֱג.

לְדַגְמָה: לְכַתְּחֻלָּה יֵשׁ לְבָרֵךְ אֶת הַבְּרָכָה
 הַמִּתְאַיְמָה לְכָל מֵאָכֵל. בְּדִיעָבַד, אִם בָּרֵךְ
 שֶׁהַכֹּל – נִחָשֵׁב לוֹ שֶׁבָּרֵךְ.